ՈՒԲՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | Թիւ 2,363 | Կ. ՊՈԼԻՍ, 1904 ՅՈՒՆԻՍ 22 — 5 ՅՈՒԼԻՍ | 20 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽ՝ 1322 — 22 ՀՈՒՆԻՍԻ 1320 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՅՈՒԶԱՆԹԻՈՆ

ایچینه بری وسیاسی غزته، صاحبه نشریات مدیری

یوزانث کیجیان

مطبعه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۲۳-۲۵ نومرولی خانه‌ده

دائره مخصوصه‌ده در

ԲԻՒԶԱՆԹ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԶԱՐԳԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԲՆԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՒԹԸ
ԱԽՏԱՒՈՐ ՄԱՐԴՈՒ ՄԸ ՄԱՆԱՒԻՆ ՏԱԿ

Այս վերնագրով Պ. Գ. Զաւրումեան, հաբերդէնի, Բիւզանդիոնի մէջ նկարագրած էր բներեւոյթ մը, որուն համեմատ, գիշեր ատեն, ջղային արտազոյ կարգի զբօսման ենթակայ անձի մը պառկերը գրօսմուած է իր անկողնին ներքեւի հողին վրայ, ինչպէս լուսանկարչական plaque-ի մը վրայ։

Այս բներեւոյթին բացատրութիւնը — եթէ չենք ուզեր խարխափիլ — կարելի է փնտռել միմիայն հոգեկան բնախօսութիւն (physiologie psychique) ըսուած գիտութեան մէջ, որ ներգոյն և փոքրագոյական մեքենայ ճշդած՝ հին կենդանական մագնիսականութեան վարդապետութեան վերակենդանացումն է։ Նշանաւոր գիտուններ քանի տարիէ ի վեր լրջօրէն կ'զբաղին այս գիտութեամբ։ Անոնք որ գաղափար մ'ունէին Անգլիայի հռչակաւոր գիտուն Crookes-ի այս մասին կատարած փորձերուն վրայ, պիտի չվարանին —հակառակ արմատական դրապաշտներու — ընդունիլ հոգեկան բնախօսութեան մը գոյութիւնը, ինչպէս կ'ընդունին գործնական բնախօսութիւնը։ Հոգեկան բը նախօսութիւնը, իր տիրապետութեան ներքև ինկող հոգեկան ըսուած երեւոյթները քացատրելու համար, կ'ընդունի թէ երիթ ըսուած հեղանիւթ մը գոյութիւն ունի որ կ'ելնէ բովանդակ տիեզերքէն և կ'թափանցէ նիւթին հիւլէներուն մէջ։ Բայց որպէս զի քնազանցութեան մէջ չինանք, իսկոյն անցնինք փորձուած իրողութիւններու։

Տքթ. Պարատիւք, Փորթէլի մագնիսաչափին (Magnétomètre) միջոցաւ հաստատած է որ մարդկային մարմնոյն տեփական մագնիսականութիւնը կ'իջատրեցնէ մագնիսական ասեղը։ Երկար պիտի ըլլար այս գործիքը պատկերացնել։ սակայ գիտնալու է որ մարդ. մը մատն այնպէս կ'պոդէ։ ինչպէս ելեկտրամագնիս մը։ Տքթ. Պարատիւք այս գործիքով չորս օրէնքներ գտած է, որոցմէ մէկը կ'հաստատէ թէ մարդկային մարմնոյն այ ու ձախ ձեռքերը միևնոյն զօրութեան տարբեր բեւեռները կ'ներկայացնեն։

Ռուս գիտնական մը, Ն. Եօագօ, անցեալ Բեռերպուրկի փորձագիտական — բժշկական կաճառին, յայդնեցաւ առանձալ մարդկային մարմնոյն արտաքսած եթերային չառաւիղներու (effluve) լուսանկարները։ Այս գիտնականն 1896ին Բարիզի Société d'études psichques-ին առջև խիստ չահեկան քանախօսութիւն մ'ըրաւ մարմնաձին չառաւիղներուն վրայ։ Ռուս գիտնականը ցուցուց իր ձեռք բերած լուսանկարները՝ որք կատարուող ճշտութեամբ կ'ցուցնեն կարգ մը ջղագար անձերու ձեռքերուն արտաքսած չառաւիղները։

Տքթ. Եօագօ հետեւեալ գիտական տեսութիւնը պարզելէ ետք, կ'անցնի փորձերու բացատրութեան։

—Տիեզերքին մէջ ամէն բան ընկղմած է եթեր ըսուած հեղանիւթին մէջ։ Ան ազդակ կամ նուաղ մեր մէջ կ'խտացնենք այս ազդակը։ Մեր մարմինը մերթ կ'ներծծէ զայն, մերթ կ'արտաբսէ։ երբ բնախօսական անհաւասարակշռութիւն կայ, իսկոյն երեւան կուգան աւելի կամ պակաս ուժգնութեամբ նշանաւոր բներեւոյթներ։ Տքթ. Եօագօ իր փորձերը կատարած է Ռումքորֆի ճախարակով մը, հասկլի 1—2 վոլտ ուժգնութիւն ունեցող և 2 մնդ. կայծ արտադրող։

Դաղափար մը կազմելու համար իմ տալիք խիստ ցամաք և զուտ գիտական բացատրութեանց վրայ, անհրաժեշտ է ազդակ ծանօթացած ըլլալ կէյսլերի, լէնառի, Բրոքքի և Ռէօնդկէնի փորձերուն։ Տքթ. Եօագօ նախ կ'ընդունի թէ մարդկային մարմինը ճշմարիտ խտացուցիչ մ'է. Ջային կծիկները կրնան բազատուիլ երկրական մագնիսներէ և Ջիվերը՝ հաղորդչ թելերու հետ։ Իր փորձերով գտած է որ.

Ա. Մարդկային մարմնոյն բնական թրթռումները (vibration) կարելի է որոշակի լսել, երբ անոնց մը մէկ ձեռքով բռնած է, Ռումքորֆի ճախարակին կազմացած մէկ բեւեռը (միւսն ազատ ըլլալով օդին մէջ) և միւս ձեռքին մատը դրած է հեռաձայնին ընդունարանին պատուանդանէն մէկուն վրայ։

Բ. Մեւնոյն եղանակով կէյսլերի խողովակ մը կ'լուսաւորուի 8—10 ամնդմ. հեռուէն (մատին ազդեցութեամբը միայն)։

Գ. Երբ անձ մը մէկ ձեռքով բռնէ ճախարակին կազմացած հաղորդիչն և միւս ափին մէջ առնէ Բրոքքի 23—25 մնդ. երկար խողովակ մը, ասիկա կ'լեցուի դեղին կանաչորակ լոյսով մը։ Երբ ուրիշ անձ մը 2—3 սանդմ. հեռուէն իր մատը մօտեցնէ խողովակին, անկէ կ'ցայտէ կայծ մը և խողովակը վայրկենապէս կ'պարպուի։

Դ. Երբ անձ մը միևնոյն եղանակով ափին մէջ բռնէ Բրոքքի ampoule մը — որ կ'ծառայէ անթափանց մարմիններուն մէջէն լուսանկարներ առնելու —իսկոյն կը լեցուի մեղմ դեղին կանաչորակ լոյսով, նման անոր զոր կարելի է ստանալ զօրաւոր ճախարակի մը երկու բեւեռներուն հետ հաղորդակցութեան մէջ դնելով ampoule-ին երկու ելեկտրասյրերը (cathode և anode)։

Բ. Վերջապէս Տոքթ. Եօագօ, առանց առարկայականի (sans objectif) յայդնած է առանձ, մնդմեթեան մէջ, մարդկային մարմնոյն արտաքսած եթերային չառաւիղներուն լուսանկարները, որ յայտնի կը ցուցնեն ձեռքերուն և մատներու արտացոլած ճառագայթաձեւ չառաւիղները։ (Այս լուսանկարներն առնուած են խիստ ղգացողութիւն ունեցող անձերէ։) Բարիզի Շառիդէ հիւանդանոցին մէջ Տոքթ. Լիւիս իր ձեռքին տակ ունեցած է քնաչրջիկ (somnambule) հիւանդ մը, որ ծայրայեղ զբօսանքի մը ասիճանին հասած, կրնար մարդկային մարմնէն արտաքսած եթերային չառաւիղները նչմարել։ Տոքթ. Լիւիս նոյն միջոցին ձեռագոյութեամբ մը կը գնէ ենթակային աչքին խորը, որ կ'ներկայացնէր եթերացման արտաբնախօսական վիճակ մը, այնպէս որ այտեղի արեան հերափոքրիկներն եռապատիկ ծաւալ մը ստացած էին։ Վերջապէս, Տոքթ. Լիւիս, գնդապետ տը Ռոշա, Տոքթ. Կուտար, յայդնեցան լուսանկարներն հանել ձեռքերու՝ ո'չ միայն ուղղակի չօչափման մէջ դնելով զանոնք gélatino-bromure-ին հետ, այլ նոյն իսկ բլուր ներփակելով զոց մնտուկի մը մէջ և ձեռքը դնելով մնտուկի կափարիչին վրայ։ Ան ատեն տեսնուեցաւ որ ձեռքին արտաբսած եթերային չառաւիղները ինչ օնթիկէնի ճառագայթներուն նման թափանցելով մնտուկին կափարիչէն՝ ներգործեցին բլոթին վրայ, հոն դրոշմելով ձեռքին չառաւղաբաձակ լուսանկարը։

Տոքթ. Պարատիւք վերջերս վճռական փորձերով հաստատեց վերի ըսուածները։ Դիշեր ատեն, քնացողի մը ձախին կամ կուրծքին վրայ դրաւ լուսանկարչական բլոթ մը և տեսաւ որ կ'տպաւորուի այնպէս՝ որպէս թէ մարդկային մարմինը Բրոքքի ampoule մ'ըլլար, բլոթին վրայ դրոշմելով իր cathode-ին լոյսը։ (Ընթերցողները հոդ ներեն այս բացատրութիւններուս, որովհետեւ խիստ հազեցով կը գրեմ, մինչ այս ներեթը բաւականաչափ հասկնալուս համար, հարկ էր քանի մը յօդուածներ գրել։) Տոքթ. Պարատիւք փորձերը կրկնելով տեսաւ որ անձի մը հոգեկան և բնախօսական ժամանակաւոր կացութեան հանգամանք, թր ելլէները զօրաւոր կամ տկար կ'ըլլան։

Այստեղ հասնելէ ետք, կրնանք հարբերդի մէջ պատահած բներեւոյթը մեկնել հետեւեալ կերպով։

Այդ անձը, ինչպէս արդէն Պ. Զաւրումեան կ'նկատգրէր, չկախատար մ'ևղած է, և կամ նոյն գիշեր արտաքոյ կարգի ջղային գրգռման ենթակայ։ Արդ, իր մարմնէն արտաքսած եթերային չառաւիղները (effluve) թափանցելով անկողնին, կապերտ ևն. բեւեռացած են գետնին վրայ, որ իրրեւ լուսանկարչական բլոթ՝ տպաւորուած է մարմնոյն պատկերով։ Հետագբրքրական պիտի ըլլար քննել գետնի հողին կազմութիւնը, հասկնալու համար թէ ի'նչ տեսակ քիմիական կամ հանքային տարրեր կ'պարունակէ, ըմբռնելու համար անոր տպաւորիչ ընդունակութիւնը։ Այս կարգի հողեր ընդհանրապէս մեծ քանակութեամբ azotate de potasse կ'պարունակեն chlore-ի զանազան բազադրութիւններով խառն։

Ուրիշ կարծիք մ'ալ։—Եթէ այդ յարկը, որուն յատակին վրայ մարդուն ժամանակաւոր լուսանկարն ելած էր, խաւարին սենեակի մը փոսէին, հաւանական է որ մարմնոյն դրոշմը ներկայացնող լուսաբաղդ մասերը լուսաղող երեւէին, եթէ ոչ՝ ամէն անհատ, գոնէ քնաչրջութեան ենթակայ կամ hystérique անձերու։ Վասն զի, ինչպէս Պ. Զաւրումեանի նկարագրութենէն կ'երեւէր, լուսանկարին դրոշմն ասիճանաբար անհետացած է, որ ըսել է թէ գետինն իր ծծած եթերային չառաւիղներն հետզհետէ պարպած է օդին մէջ, ինչպէս պիտի պարպուէր ելեկտրականութեամբ լեցուն մարմին մը։

*** Այս վերջին ըսածս անձի մը ծնողը պիտի չկարէ, եթէ գաղափար մ'ունենայ Մր. Վ. Բրոքքի այն փորձերուն մասին, զոր կատարած է Մրս Բօքի անձին վրայ, որուն նիւթական (matérialisé) ձեւը Katie King անունով կը տեսնուէր, և ելեկտրական լոյսով լուսանկարը կ'հանուէր, երբ Մրս Բօք, եւեւի խաւարին տեսեակին մէջ transe ըսուած հոգեկան կացութեան մը մէջ էր։

Մ—ռ. Դ. ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ՊԱՐՋ ԽՕՍՔԵՐ

ԲՈՒԺԱՆՏՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐԸ

Իրաւ, մեր մէջ Բոլիւս չկայ, բայց հարուստներ, և բաւական խղդոր հարստութեան տէր անձեր կան, և ասիկա ո՛և է ժողովուրդի, ո՛և է հասարակութեան համար ուրախալի պարագայ է։ Հարուստը, կամ հարուստներու ներկայութիւնն ո՛և է հասարակութեան մէջ, անոր մնտեսապէս ու բարոյապէս բարգաւաճ վիճակը ցոյց կուտայ, և հասարակութեան մը մնտեսական ու բարոյական վիճակն հասկնալու ամենատարրական ասիճանացոյցն է անոր մէջ գտնուող հարստութիւնը քննել։ Հարստութիւն ներկայութիւնը ցոյց կուտայ նաև որ հասարակ, մէջտղապէս գասակարգերն ալ նիւթապէս համեմատաբար բաւական բարգաւած կացութիւն ունին։ Այդիրն հարստութեան քանակը չէ, այլ պերճանքի վերին ասիճանները աւանդող նիւթական կարողութիւն մը. ամէն երկիր Բարնէկի մը, Կուլտ մը չի կրնար ունենալ, բայց հարուստ՝ չատ։ Եթէ, կ'ըսեմ, Բոլիւս չունենք, այլ, համեմատաբար խղդոր հարուստներ ունինք, որոնք կրնան գո'նէ հարստութիւնն իրենց հասարակութեան օգտակար դարձնելու օրինակն առնել ատենցմէ։ Լրագիրները ծանուցին այս օրերս թէ Բոլիւս եղբայրները 10,000,000 ֆր. նուիրեցին՝ բարիզացնակ գործատորներու համար ածան և առողջապահական ամէն պայմաններով օժտուած բնակարաններ չինելու։ Աւասիկ ընկերային մեծ հարց մը, զոր Բոլիւս հարազատներն առանց այլ և այլի կ'լուծեն գրէթ մէկ հարուածով։ Գործատորական բնակարաններու հարցը միշտ զբաղեցուցած է եւրոպական մարդասիրական ընկերութիւններն և ընկերաքաններու մտքը։ Մեր փոքր երկրին մէջ գաղափար չենք կրնար ունենալ թէ եւրոպական մեծ գործարաններու մէջ աշխատող մարդիկ երբեմն ի՛նչ ապառողջ վայրերու մէջ կ'բնակին, մանր, ցածուկ, փայտի կառուցանքներէ չինուած աղտոտ խցիկներու մէջ կծկուած։ Լոնտոն գործատորական բնակարաններու այս հարցը մեծ մասամբ լուծած էր Բիպտիի նուիրած 12 ու կէս միլիոն ֆրանքով։ Բիպտի պայման դրած էր որ իր նուիրատուութեամբ չինուելիք բնակարաններուն հասոյթով նոր չէնքեր հաստատուին. այսօր 30 միլիոն ֆրանք արժէքով բնակարան կայ, և ամբողջ թաղեր Լոնտոնի մէջ՝ առողջապահիկ պայմանի մէջ դրուեցան չնորհիւ Բիպտիի նուիրատուութեան։ Բարիզ ետ մնացած էր քիչ մը, թէև առանձին ընկերակցութիւններ, եւ մանաւանդ Արէնպէրկի իշխանին նախագահած Մարդասիրական ընկերութիւնը չատ բան ըրին գործատորներու վիճակը բարելաւելու, բայց իրենց դրամական միջոցները անբաւական էին, և իրենց չանքերը լիովին չպսակուեցան վերջապէս։ Այսօր գործին լրումը կատարին աւասիկ Բոչիլտ եղբայրները, որ արդէն չարաթ մը առաջ, ինչպէս գրեցինք այս էջերուն մէջ, 50,000 ֆր. նուիրեցին նորակազմ Ընկերային Առողջապահական Ընկերակցութեան։ Բոչիլտներու նուիրատուութեամբ լոկ նոր բնակարաններ չէ որ պիտի չինուին, այլ հասոյթը պիտի գործածուի նաև բարելաւութիւններ ներմուծելու գործատորներու վիճակին մէջ։ ածան ճաշարաններ, բաղնիքներ և ամբոխ գործատորներու յատուկ կահաւորեալ պանդոկներ պիտի չինուին։ Վերջապէս, Բոչիլտներու նուէրը կ'տրամադրէ ընել ամէն ինչ որ կրնայ ծառայել գործատորներու վիճակը բարւոքելու։ Աւասիկ հետեւելի օրինակ մը մեր հարուստներուն համար։ Առանց խոշոր գումարներու պէտք ունենալու, կարելի է չատ բարւոքումներ ներմուծել մեր Հիւանդանոցին մէջ, վարժարաններուն մէջ, և վերջապէս, աղքատ ուսանողներու վիճակին մէջ, որոց համար ցերեկոյեան ճաշը միայն խորհուեցաւ, և այն ալ՝ ոչ ամէն թաղի մէջ։ Բայց բոլոր ասոնք նոր առաջարկներ չեն, և ո'չ ալ առաջին անգամ է որ կ'լլան։ Միայն գո՛ունանք ըսելով թէ մեր հարուստները դեռ բաւական բան ունին սորվելիք օտար իրենց նմանեներէն, Իրանի օրինութիւն մը գործնելու համար կարօտեցան երուն համար, փոխանակ զանիկա անէ՛ք մ'ըներու վայելչագեաս այլ դատարկապորա վեհաներու և ժառանգորդներու համար։ Շատեր ծիծաղեցան Բարնէկիի սկզբունքին վրայ.— «Աւո՛ւթ է հարուստ մեռնիլ։ կենդանութեան պէտք է ըլլան բարերարութիւնները», բայց հաճաւարտ միլիառատէրին այս խօսքը թո'ղ թէ ընկերաբանական տեսակէտով խորհնկ իմաստ մ'ունին, այլ անձին իսկ օրինակը բաւական պէտք է ըլլայ, կարծենք, ջնջելու ամէն թիւր եւ ձգի ենթադրութիւն։

ՊԱՐՈՅՐ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՇԻՒԱՋԻՆԵՐՈՒ ԹԵՂԻԱՆԻ ՄԷՋ

ՀԱՅՑԵՐ ՍՏՈՐԻՆ ԱՐՀԵՍՏԻ ՄԸ ՄԵՋ

Շերաչի կ'կոչուին առհասարակ Պարսկաստանի մէջ օզի և գինի հանող և ծախողները։ Այս արհեստը արտօնուած է այտեղ մի միայն ոչ—մահմետական տարբերին, զոր կազմում են Հայերը, Հրեաները և Գեաբրները, այսինքն՝ կրակապաշտ Պարսիկները։ Պարսկաստանի մէջ գրէթէ ամէն տեղ կան Հայ—Շերաչիներ, բայց ո'չ մի տեղ այնպէս մեծամասնութիւն չեն կազմում, ինչպէս Թէհրանում. 400 տուն Հայ—ազգաբնակութեան մէջ, համարձակ կարելի է ասել, որ 200ից աւելին մասնագէտ—Շերաչիներ են, 50 տուն այլ և այլ արհեստաւորներ դերձակ, ոսկերիչ, հիւան (*) որոնք նոյնպէս իրանց մասնաւոր պարապմունքից դուրս՝ օղեվաճառութեամբ կամ գինեվաճառութեամբ պարապելու յարմար առիթը ձեռքից բաց չեն թողնում. իսկ մնացած փոքր մասը վաճառականներ են։ Շերաչի դասակարգը խիստ ազդեցութիւն ունի այտեղի հասարակական խնդիրների և առհասարակ հասարակութեան բարոյական կեանքի վրայ, ուստի կ'արժէ մանրամասն ծանօթանալ նրա նկարագրի հետ։

Շերաչիները՝ չատ քիչ բացառութեամբ, չքաւոր դասակարգից են, մեծ մասը գաւառներից, գիւղերից եկած։ Այդ արհեստով պարապելու բուն պատճառն էլ հէնց չքաւորութիւնն է, որովհետև չատ չնչին դրամագլխով, քիչ աշխատանք գործադրելով՝ կարելի է այնքան վաստակել, որ հնարաւոր լինի մի բաղմամարդ ընտանիք ապրեցնել մայրաքաղաքում։ Բաւական է ունենալ 50 թուման փող, մօտաւորապէս 100 ր., կարելի է նրանով գնել երկու հատ կարաս, մի պղինձ—մնացածը պատրաստ է. խաղողի ժամանակ—խաղող, և չամիչի ժամանակ -չամիչ, ո'վ ասէք ապառիկ կ'հատատայ։ Կարաստմ գինի և օղի ունենալ, մի և նոյն է թէ հնչուն դրամ ունենալ։ Ապագան առատ հունձ է խոստանում։ Ամէ այս հրապուրիչ հանգամանքն է որ ամէն տարի գիւղերից տասնեակ երիտասարդներ քաղաք են քաղաք։ Սկզբում երբ գիւղացին գալիս է քաղաք՝ իր մասնաւոր նպատակն է փող մնտեսել, իսկ հետաւոր նպատակը—չիրատեսիան անել։ Առաջին պարագմունքը, որ նա ընտրում է, ընտանիքների մէջ ծառայութիւն անելն է։ Դրա համար նա ամառնան ատենում է 2—3 թուման, բոլոր նախորդից դուրս՝ նա չատ լաւ հասկնում է, եթէ իր ստացած ռոճկից ոչխատի փող մնտեսել ապագայի համար, այն ժամանակ ուշ պիտի հասնի իր նպատակին։ Սակայն քաղաք գալուց առաջ նա արդէն իր խորհրդատուներից դասեր առել է որ փող մնտեսելու ամենահարմարաժէշտ պայմաններից մէկը աղջիկ է—հաշիների միջից ամենատեսիլը կերպով գողանալը։—Ամէն մի ընտանիք որ ծառայ է վարձում, այդ պայմանի հետ արդէն հաշտ է, բայց ոչ ոք չէ ուղեցել ծառաներն այդ նախատից վրդովել, լաւ հասկանալով՝ որ դրա միակ միջոցը — բաւարար վարձատրութիւնն է։ Մնացան՝ իրրև նոր եկած և իր պաշտօնին անծանօթ, այդ յանցանքի մէջ մի քանի անգամ բռնվում է, մի քանի տեղից վռնտվում, մինչեւ որ փորձառութիւն է ձեռք բերում։ Վերջապէս՝ երբ այդողջում է մի վեց ամիս չարունակաբար մէկի մօտ ծառայել, մեծ դժուարութիւն չէ այդքան ժամանակվողում իր բազալի 5) թուման մնտեսել։ Մի երկու ամիս եւս՝ արդէն պատրաստ է կարասը, պղինձը և չիրաչութեան համար ամէն պարագաները։ Շատ անգամ է պարսիկների թաղում մի բնակարան վարձելու և ընտանիքն էլ գիւղից քաղաք բերելու։ Շերաչիների գործունէութեան ասպարէզը պարսիկների թաղն է, իսկ նրանց չատ խորհրդները բացառապէս պարսիկները և այն էլ ամենափնացած դասակարգը։

Թէ ինչպիսի կեղտի և ապականութեան մէջ է ապրում Շերաչին իր ընտանիքով, ինչ անասնային կեանք է վարում նա ամբողջ օրը—ահաւասիկ։

Առաւաւտի ժամանակը սկսվում է առհասարակ երեկոյեան դէմ, արևը մայրը մանելիս՝ երբ պարսիկները գործից դադարած՝ խանութները փակում և բազարից տուն են վերադառնում։ Մինչեւ այդ ժամանակը մեր օղեվաճառը պարապ է։ Առաւօտից մինչեւ երեկոյ նստում է փողոցի դրանը, արևի տակ և յօրանջում. ձանձրոյթից գնում է ներս, կանգնում կարասի գլխին մի—երկու թաս կոնծում, դուրս է գալիս նորից նստում, քնում. էլի է գնում խմում, էլի գալիս և այսպէս, մինչեւ իր յաճախորդների գալը ինքն արդէն հարբած է։ Շատ-էտ առեւտուրը պահանջում է որ ծախողն էլ գբաղուր ընկերակցի խմելու ժամանակ։ Եթէ մի քանի բաժակ էլ նրանց հետ խմեց, արդէն ինքնրան կառավարելու ընդունակութիւնը կ'կորցնի։ Երբեմն այդպիսի ժամանակ օգնութեան են գալիս նրա աղջկան և երախաները։ Ուր, կոր, սովորական բաներ են Շերաչիների չրջանում։ և այդպիսի դէպքում միշտ տուժողը Հայն է, որովհետև նա է գինովցուցը Պարսկին։ Անարգվում է ամենքից Շերաչին, մինչ այն աստիճան որ եթէ մէկը լսէ, թէ իր աղջիկը կամ տղան պղորցում նրա աղջկայ կողքին մի և նոյն նստարանի վրա է նստում, դպրոցական վարչութեան վրա կ'գայ կռիւի։

Իրանք՝ Շերաչիները մի տեսակ բնական ատելութեամբ են համակված դէպի միմեանց։ Պատճառն այն է որ նրանցից ամէն մէկը աշխատում է միւսի չանաթները խլել կամ հնարքներ ի գործ դնել աւելի չատ մարդիկ գրաւելու։ Աչխատում են իրարից խոյս տալ, փախչել աւելի հեռու, որպէս զի մնկակ լինին առանց մրցակցի։ Այս է պատճառը որ մինչդեռ պարսկական քաղաքներում հայերը համախմբված են որոշ թաղերում, այստեղ՝ Թէհրանում՝ նրանք չատ չրկեր եկած են և մարդ կ'գժտարանայ նոյ ասել, թէ ո'ր են բնակվում։ Այս հանգամանքը չատ վնասում է նաև դըպրոցական, եկեղեցական, թատրոնական և այլ հասարակական հիմնարկութիւնների չաներին։ Պարսկաստանում ամէն տեղ Հայերի համար առանձին դասաւոր կայ նչանակած, որ Սթոքհոլմ է կոչվում։ Սա իր ձեռքի տակ ունի մի խումբ գործատուներ, որոնք Ֆաբրիկներ են կոչվում. նրանց է յանձնվում վճիռների գործադրութեան հսկումը։ Բացի սրանից, հայ Շերաչիները իրանց միջից ընտրել են աւելի ազդեցիկ մարդիկ, որոնք հաչտարար միջնորդի դեր են կատարում երկու գժգոհ կողմերի և կառավարութեան պաչտօնեայի մէջ—գրանք Բիաչ-Ֆոֆներն են։ Սրանք համամասնաւոր աւելի մինչ ունեցողներն են և որպէս գործ ազդեցիկներն ունին միւսների վրա և ամէն չանք ի գործ են դնում վէճերը իրանք մաքրելու, որովհետև գործը Սարիարասի ընկնելուց ետոյ, ոչ մի կողմն էլ բաւարարութիւն չը պիտի ստանայ գոյժ և գեռ դրամական անագին վնաս պիտի կրեն։ Ահա այս է գլխաւոր պատճառը, որ չնայելով՝ չիրատութիւնը փող վաստակելու առատ աղբիւր է համարվում, սակայն նրանց մէջ մի չորս տուն չը կայ, որ 8—10,000 թուման կարողութիւն ունենայ, մնացածների ամբողջ կարողութիւնը կազմում է խնվնաւորը (խանութի կամ ապրանքի վարձքը) և գոյժ մի 100 թուման էլ փող։ Այստեղ կայ մի ուրիշ մարմին որ կառավարութեան աչքում աւելի հեղինակաւոր դիրք ունի—դա Ֆոթոթյունչին է։ Հայերի հետ մի ունի լուրջ և պատասխանատու խնդիր պատճառ ժամանակ նրա միջնամտութիւնը անհրաժեչտ է։ Շերաչիների հետ չաճախակի պատճառ խնդիրների պատճառով, կառավարչական չրջաններում այն կարծիքն է կազմվել, թէ բոլոր հայերը այդ անարգ գործով են պարապում և ամէն մի անվայել արարք նրանցից է ծագում։ Որպէս զի այս ոչ-ձեռնտու կարծիքը փարատվի և Հայոց պատիւը տեղը մնայ, հոգաբարձութիւնը այս տեղի մի քանի ականաւոր մարդիկ մտածեցին միջոցներ ձեռք առնել որ Շերաչիները այդ ամօթալի պարապմունքից ձեռք քաշեն և մի ուրիշ աւելի պատեաւոր գործով զբաղին։

Մէկ օր այդ խնդրի առիթով ժողովի կանչվեցին բոլոր Շերաչիները և այդ առաջարկութիւնն արվեց։ Ամենքը սիրով համաձայնեցին յետ քաշվել այս պարապմունքից, եթէ մի աւելի յարմար և իրանց կարողութեան համեմատ գործ ճարվի։ Առաջարկութիւն եղաւ հիմնել մի ընդարձակ ակցիօներական (բաժանորդական) ընկերութիւն, որի նպատակն էր Շերաչիներին ձեռք տալ մի քանի բաժակ էլ նրանց հետ խմեց, արդէն ինքնրան կառավարելու ընդունակութիւնը կ'կորցնի։ Երբեմն այդպիսի ժամանակ օգնութեան են գալիս նրա աղջկան և երախաները։ Ուր, կոր, սովորական բաներ են Շերաչիների չրջանում։ և այդպիսի դէպքում միշտ տուժողը Հայն է, որովհետև նա է գինովցուցը Պարսկին։ Անարգվում է ամենքից Շերաչին, մինչ այն աստիճան որ եթէ մէկը լսէ, թէ իր աղջիկը կամ տղան պղորցում նրա աղջկայ կողքին մի և նոյն նստարանի վրա է նստում, դպրոցական վարչութեան վրա կ'գայ կռիւի։

Իրանք՝ Շերաչիները մի տեսակ բնական ատելութեամբ են համակված դէպի միմեանց։ Պատճառն այն է որ նրանցից ամէն մէկը աշխատում է միւսի չանաթները խլել կամ հնարքներ ի գործ դնել աւելի չատ մարդիկ գրաւելու։ Աչխատում են իրարից խոյս տալ, փախչել աւելի հեռու, որպէս զի մնկակ լինին առանց մրցակցի։ Այս է պատճառը որ մինչդեռ պարսկական քաղաքներում հայերը համախմբված են որոշ թաղերում, այստեղ՝ Թէհրանում՝ նրանք չատ չրկեր եկած են և մարդ կ'գժտարանայ նոյ ասել, թէ ո'ր են բնակվում։ Այս հանգամանքը չատ վնասում է նաև դըպրոցական, եկեղեցական, թատրոնական և այլ հասարակական հիմնարկութիւնների չաներին։ Պարսկաստանում ամէն տեղ Հայերի համար առանձին դասաւոր կայ նչանակած, որ Սթոքհոլմ է կոչվում։ Սա իր ձեռքի տակ ունի մի խումբ գործատուներ, որոնք Ֆաբրիկներ են կոչվում. նրանց է յանձնվում վճիռների գործադրութեան հսկումը։ Բացի սրանից, հայ Շերաչիները իրանց միջից ընտրել են աւելի ազդեցիկ մարդիկ, որոնք հաչտարար միջնորդի դեր են կատարում երկու գժգոհ կողմերի և կառավարութեան պաչտօնեայի մէջ—դրանք Բիաչ-Ֆոֆներն են։ Սրանք համամասնաւոր աւելի մինչ ունեցողներն են և որպէս գործ ազդեցիկներն ունին միւսների վրա և ամէն չանք ի գործ են դնում վէճերը իրանք մաքրելու, որովհետև գործը Սարիարասի ընկնելուց ետոյ, ոչ մի կողմն էլ բաւարարութիւն չը պիտի ստանայ գոյժ և գեռ դրամական անագին վնաս պիտի կրեն։ Ահա այս է գլխաւոր պատճառը, որ չնայելով՝ չիրատութիւնը փող վաստակելու առատ աղբիւր է համարվում, սակայն նրանց մէջ մի չորս տուն չը կայ, որ 8—10,000 թուման կարողութիւն ունենայ, մնացածների ամբողջ կարողութիւնը կազմում է խնվնաւորը (խանութի կամ ապրանքի վարձքը) և գոյժ մի 100 թուման էլ փող։ Այստեղ կայ մի ուրիշ մարմին որ կառավարութեան աչքում աւելի հեղինակաւոր դիրք ունի—դա Ֆոթոթյունչին է։ Հայերի հետ մի ունի լուրջ և պատասխանատու խնդիր պատճառած ժամանակ նրա միջնամտութիւնը անհրաժեչտ է։ Շերաչիների հետ չաճախակի պատճառած խնդիրների պատճառով, կառավարչական չրջաններում այն կարծիքն է կազմվել, թէ բոլոր հայերը այդ անարգ գործով են պարապում և ամէն մի անվայել արարք նրանցից է ծագում։ Որպէս զի այս ոչ-ձեռնտու կարծիքը փարատվի և Հայոց պատիւը տեղը մնայ, հոգաբարձութիւնը այս տեղի մի քանի ականաւոր մարդիկ մտածեցին միջոցներ ձեռք առնել որ Շերաչիները այդ ամօթալի պարապմունքից ձեռք քաշեն և մի ուրիշ աւելի պատեաւոր գործով զբաղին։

Մէկ օր այդ խնդրի առիթով ժողովի կանչվեցին բոլոր Շերաչիները և այդ առաջարկութիւնն արվեց։ Ամենքը սիրով համաձայնեցին յետ քաշվել այս պարապմունքից, եթէ մի աւելի յարմար և իրանց կարողութեան համեմատ գործ ճարվի։ Առաջարկութիւն եղաւ հիմնել մի ընդարձակ ակցիօներական (բաժանորդական) ընկերութիւն, որի նպատակն էր Շերաչիներին ձեռք տալ մի քանի բաժակ էլ նրանց հետ խմեց, արդէն ինքնրան կառավարելու ընդունակութիւնը կ'կորցնի։ Երբեմն այդպիսի ժամանակ օգնութեան են գալիս նրա աղջկան և երախաները։ Ուր, կոր, սովորական բաներ են Շերաչիների չրջանում։ և այդպիսի դէպքում միշտ տուժողը Հայն է, որովհետև նա է գինովցուցը Պարսկին։ Անարգվում է ամենքից Շերաչին, մինչ այն աստիճան որ եթէ մէկը լսէ, թէ իր աղջիկը կամ տղան պղորցում նրա աղջկայ կողքին մի և նոյն նստարանի վրա է նստում, դպրոցական վարչութեան վրա կ'գայ կռիւի։

Իրանք՝ Շերաչիները մի տեսակ բնական ատելութեամբ են համակված դէպի միմեանց։ Պատճառն այն է որ նրանցից ամէն մէկը աշխատում է միւսի չանաթները խլել կամ հնարքներ ի գործ դնել աւելի չատ մարդիկ գրաւելու։ Աչխատում են իրարից խոյս տալ, փախչել աւելի հեռու, որպէս զի մնկակ լինին առանց մրցակցի։ Այս է պատճառը որ մինչդեռ պարսկական քաղաքներում հայերը համախմբված են որոշ թաղերում, այստեղ՝ Թէհրանում՝ նրանք չատ չրկեր եկած են և մարդ կ'գժտարանայ նոյ ասել, թէ ո'ր են բնակվում։ Այս հանգամանքը չատ վնասում է նաև դըպրոցական, եկեղեցական, թատրոնական և այլ հասարակական հիմնարկութիւնների չաներին։ Պարսկաստանում ամէն տեղ Հայերի համար առանձին դասաւոր կայ նչանակած, որ Սթոքհոլմ է կոչվում։ Սա իր ձեռքի տակ ունի մի խումբ գործատուներ, որոնք Ֆաբրիկներ են կոչվում. նրանց է յանձնվում վճիռների գործադրութեան հսկումը։ Բացի սրանից, հայ Շերաչիները իրանց միջից ընտրել են աւելի ազդեցիկ մարդիկ, որոնք հաչտարար միջնորդի դեր են կատարում երկու գժգոհ կողմերի և կառավարութեան պաչտօնեայի մէջ—դրանք Բիաչ-Ֆոֆներն են։ Սրանք համամասնաւոր աւելի մինչ ունեցողներն են և որպէս գործ ազդեցիկներն ունին միւսների վրա և ամէն չանք ի գործ են դնում վէճերը իրանք մաքրելու, որովհետև գործը Սարիարասի ընկնելուց ետոյ, ոչ մի կողմն էլ բաւարարութիւն չը պիտի ստանայ գոյժ և գեռ դրամական անագին վնաս պիտի կրեն։ Ահա այս է գլխաւոր պատճառը, որ չնայելով՝ չիրատութիւնը փող վաստակելու առատ աղբիւր է համարվում, սակայն նրանց մէջ մի չոր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. Ջ.

Ա. Ջ. Ձեր ուղարկած նամակը ստացանք։ Ձեր ուղարկած նամակը ստացանք։ Ձեր ուղարկած նամակը ստացանք։

ՊԱՀԱՆՋԱՏԵՐ ՎԱՃԱՌՔԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՏՈՒ

Երբ ձեռք եք առնում որևէ առևտրական թուղթ, նախ և առաջ ուշադրություն դարձրեք, թե ո՞ր առևտրական տունն է այն ներկայացնում։ Ամենից լավ է, եթե այդ տունը ձեզ ծանոթ է, կամ գոնե ձեր ծանոթներից մեկը կարող է տեղեկություններ հաղորդել նրա մասին։ Ապա ուշադրություն դարձրեք, թե ինչ ապրանքներ է վաճառում այդ տունը, ինչ ապրանքներ է գնում, ինչ ապրանքներ է ներկայացնում։ Ապա ուշադրություն դարձրեք, թե

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՎՈՒՇԻՆԳՏՈՆԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

(33)

Ա.

Ինչպէս գիտէք, Ամերիկան Միացեալ Նահանգներ կոչուած Դաշնակցութիւնը կազմուած է 48 նահանգներէ, որոնք ունին իրենց առանձին կառավարութիւնները, իրենց օրէնսդրական ժողովները, իրենց դատական իշխանութիւնները, իրենց զինուած ուժերը, իրենց ոստիկանութիւնը, իրենց ֆինանսական համակարգը, իրենց հարկերը, իրենց դպրոցական համակարգը, իրենց ընտրական օրէնքները, իրենց ընտրական ընթացակարգերը, իրենց ընտրական ցուցակները, իրենց ընտրական տեղամասերը, իրենց ընտրական քարտուղարները, իրենց ընտրական հանձնաժողովները, իրենց ընտրական արդիւնքները, իրենց ընտրական վէճերը, իրենց ընտրական բողոքները, իրենց ընտրական դատարանները, իրենց ընտրական վերաքննիչ դատարանները, իրենց ընտրական վճռաբեկ դատարանները, իրենց ընտրական գերագոյն դատարանները, իրենց ընտրական ...

—Ներողութիւն, պարո՛ն Նախագահ, կրնա՞մ ընդհատել ձեզ։

—Ինչպէ՞ս կրնաք ընդհատել ինծի, երբ ես ձեզի հետ չեմ խօսիր։

—Ներողութիւն, պարո՛ն Նախագահ, ես ձեզի հետ չեմ խօսիր։

—Ուրեմն ինչո՞ւ կ'ընդհատէք